

BIÊN BẢN PHÒNG VẤN SÂU CHỦ TỊCH UBND XÃ HUNG NHÂN – HUNG NGUYỄN - NGHỆ AN

Người thực hiện phỏng vấn: Nguyễn Thị Văn.

(Bối cảnh: Có sự tham dự của 3 chuyên gia của nhóm Đan Mạch và thầy Ngà phiên dịch)

H: Thưa anh Nguyễn Công Hoan, Chủ tịch UBND xã Hưng Nhân. Tôi ở trong đoàn công tác được giao nhiệm vụ trao đổi với anh, vì thời gian của anh cũng ít nên chúng ta chủ yếu nói về những cái giải pháp mà UBND xã, đảng ủy xã đã chỉ đạo khi địa phương mình gặp phải những vấn đề về bão lũ, nhất là đợt bão lũ gần đây nhất mới diễn ra thì chúng ta đã ứng phó như thế nào?

Đ: Trước tiên thay mặt cho Đảng ủy, Hội đồng nhân dân và UBND xã Hưng Nhân rất vui mừng được đón đoàn nghiên cứu của Đại học Khoa học Tự nhiên, ĐHQG Hà Nội và trường Đại học bên Đan Mạch về nghiên cứu những tác động do thủy tai và xây dựng hệ thống thông tin nhiều bên tham gia nhằm giảm thiểu tính dễ tổn thương ở khu vực Bắc Trung bộ của Việt Nam. Để trả lời câu hỏi của các anh chị về công tác ứng phó, công tác phòng chống bão lụt của xã Hưng Nhân, đặc biệt là của cơn bão Hải Yến, cơn bão số 14. Có thể nói khái quát qua, Hưng Nhân là một xã nằm hoàn toàn ngoài đê, có diện tích tự nhiên là 673 ha, dân số là 3856 nhân khẩu được phân bố tại 9 xóm. Hưng Nhân là một cái trọng điểm của công tác phòng chống bão lũ của huyện Hưng Nguyên và tỉnh Nghệ An. Cơn bão số 14, đặc biệt là cơn bão Hải Yến vừa qua đã gây ảnh hưởng rất nặng nề đối với các tỉnh như ở Phillipinne và sau khi qua Việt Nam thì ảnh hưởng với cường độ bão rất mạnh.

H: Cụ thể là ở xã mình thì bị ảnh hưởng như thế nào?

Đ: Vì cơn bão rất mạnh cho nên trước thông tin cơn bão đi vào các tỉnh miền Trung thì UBND xã được sự chỉ đạo của Ban phòng chống bão lụt của tỉnh và nhận được công điện của Chủ tịch UBND huyện Hưng Nguyên thì Ban chỉ đạo tìm kiếm cứu nạn của UBND huyện Hưng Nguyên thì UBND xã Hưng Nhân đã triển khai ngay mấy nhiệm vụ: Một là, chúng tôi thông báo cho các xóm, thông báo ngay cho nhân dân chuẩn bị lương thực, thực phẩm và ánh sáng phòng khi nước lên, bão vào và nước lên; Nhiệm vụ thứ hai là chủ động chỉ đạo nhân dân là phát chặt cây cối trên những tuyến đường biển, cây cối trong vườn, chú ý cây cối gần nhà để phòng bão làm cây đổ vào nhà, làm sập; Nhiệm vụ thứ ba là chúng tôi chỉ đạo các xóm chỉ đạo các đoàn thể chính trị của xóm, rồi là kiểm tra, chằng chống nhà cửa cho các hộ chính sách, già cả, neo đơn, là các gia đình chính sách và gia đình có cái nhà dột nát; Nhiệm vụ thứ tư là chúng tôi lập các cái phương án di dời các cái hộ sống gần sông, sống trong các ngôi nhà tạm bợ nơi không an toàn, và ở Hưng Nhân thì chúng tôi lưu ý có 5 xóm, đó là xóm 1 mà các anh chị đã điều tra, xóm 2, xóm 3, xóm 9 và xóm 8, nắm cái sổ hộ, sổ nhân khẩu cần di dời đến nơi an toàn.

H: Xóm 1, 2, 3 này, 8, 9 đúng không anh?

Đ: Vâng, xóm 1, 2, 3 và 8, 9. Nhiệm vụ thứ năm của Ban phòng chống lụt bão của xã là thông báo cho các gia đình có các cái giàn mát và các gia đình có các cái nhà lợp tôn, lợp các tấm lợp pêrô xi măng dùng các cái bao cát để đặt lên mái tránh bão vào làm tốc mái tránh thiệt hại.

H: Lợp tôn với giàn mát là thế nào ạ?

Đ: Giàn mát là cái giàn để...

H: à nó chia ra để tránh nắng đấy có phải không?

Đ: Vâng. Làm bao cát để chặn đê không để tốc mái. Nhiệm vụ thứ bảy của ban phòng chống bão lụt đó là chỉ đạo nhân dân kê gác lương thực, thực phẩm lên cao và có phương án chuyển gia súc, gia cầm đến nơi an toàn, không để bão vào làm thiệt hại tài sản của nhân dân.

H: Thế chuyên gia súc gia cầm đến nơi an toàn tức là đến đâu ạ?

Đ: Tức là chúng tôi chuyển từ tức là đa số các cái nơi mà giữ gia súc, gia cầm đều là nhà tạm cho nên là phải chuyển vào những cái vị trí mà an toàn hơn, tránh tình trạng là...

H: Ví dụ như những nhà mà có cái cầu thang lên đấy hả?

Đ: Vâng, nó tránh tình trạng mà nhà sập xuống thì gia súc, gia cầm sẽ chết. Nhiệm vụ thứ bảy của chúng tôi là thông báo cho xóm 3 và xóm 9, thông báo cho các cái hộ mà có tàu thuyền neo đậu về nơi an toàn với chúng tôi, như lúc sáng tôi có nói Hưng Nhân là có 8 xóm nông nghiệp và một xóm tiểu thủ công nghiệp, tức là họ là đánh cá này, rồi là họ đi tàu thuyền để làm các cái việc khác về nơi neo đậu an toàn đồng thời tạo điều kiện thuận lợi cho thuyền bè của các xã khác vào nơi trú ẩn an toàn, tức là chúng ta phải tạo điều kiện cho họ vào bởi vì ở đây là cửa sông. Nhiệm vụ thứ 8 của chúng tôi là các trường học, trạm y tế tía cành cây đóng buộc các cửa sổ với kính để tránh bão vào làm va đập vỡ cửa này rồi là tóc mái, rồi là chủ động cho học sinh nghỉ học trong thời gian 2 ngày. Nhiệm vụ thứ 9 của Ban đó là giao nhiệm vụ cho các tiểu ban để chủ động phòng chống cái siêu bão số 14, có kế hoạch để điều động cái lực lượng tại chỗ để khắc phục các cái thiệt hại sau bão lụt, tổng hợp tình hình thiệt hại báo cáo về ủy ban nhân dân xã để kịp thời báo cáo về ủy ban nhân dân huyện. Và nhiệm vụ thứ 10 là chúng tôi giao nhiệm vụ cho các đồng chí trong Ban phòng chống lụt bão của xã được phân công xuống các xóm khẩn trương nắm cơ sở nắm tình hình và chỉ đạo nhân dân chủ động phòng chống siêu bão và báo cáo tình hình về Ban phòng chống bão lụt vào lúc 16 giờ chiều ngày 9/11/2013, tức là buổi chiều là phải báo cáo về. Nhiệm vụ thứ 11 là tiểu ban lực lượng, phải chuẩn bị lực lượng để khi bão vào để điều động kịp thời. Và nhiệm vụ thứ 12 là tiểu ban nắm các số hộ cần di dời ở các xóm 1, 2, 3, 8, 9 để có phương án di dời nhân dân đến nơi an toàn. Nhiệm vụ thứ 13 đó là tiểu ban liên lạc kiểm tra hệ thống truyền thanh của các xóm để đảm bảo thông tin liên lạc được thông suốt, tránh trường hợp thiếu thông tin mà dẫn đến tình trạng thiệt hại về tài sản và tính mạng của nhân dân. Nhiệm vụ thứ mười bốn là tiểu ban tổng hợp tình hình bão lụt thường xuyên cập nhật tình hình thiệt hại của các xóm.

H: Tiểu ban gì ạ?

Đ: Tiểu ban tổng hợp tình hình bão lụt thường xuyên cập nhật tình hình thiệt hại của các xóm báo về, báo cáo về UBND xã để UBND xã báo cáo về UBND huyện. Nhiệm vụ thứ 15 đó là tiểu ban khắc phục hậu quả bão lụt lập kế hoạch kiểm tra tình hình thiệt hại sau lụt, có kế hoạch tham mưu để khắc phục kịp thời. Nhiệm vụ 16 đó là ban tài chính chuẩn bị ngân sách để phục vụ cho công tác phòng chống bão lụt, khắc phục hậu quả bão lụt, không để nhân dân đói. Ở trên đây là các nội dung mà UBND đã thông báo cho nhân dân để phòng cơn bão số 14.

H: Đây là các cái nhiệm vụ mà mình triển khai, nhưng mà trên thực tế khi mà bão lũ xảy ra thì các anh đã làm gì và có những kinh nghiệm gì từ ngày xưa để phòng chống bão lụt?

Đ: Trên cơ sở mà khi bão lũ vào Hưng Nhân thì trước tiên là hoạt động của Ban phòng chống bão lụt mà tôi là trưởng ban. Đó là trước tiên phải họp ban phòng chống bão lụt xã. Còn với các tiểu ban phòng chống bão lụt của xóm thì...

H: Mỗi xóm thì có một tiểu ban. Vâng...

Đ: Và phân công nhiệm vụ cụ thể. Những cái nhiệm vụ gì mà thuộc về của xóm thì giao cho xóm, tại vì nhiệm vụ gì mà thuộc về Ban phòng chống lụt bão của xã thì xã phải đảm đương. Tuy nhiên, chúng tôi phân công các đồng chí ở trong Ban phòng chống bão lụt của xã này sẽ về các xóm nắm tình hình và..., tức là mỗi buổi thì phải về báo cáo tình hình với Ban phòng chống bão lụt để có cái nhiệm vụ chỉ đạo kịp thời. Và trên cơ sở Ban chỉ đạo phòng chống bão lụt thì có cái văn bản phân công nhiệm vụ từng đồng chí và công khai cái số điện thoại cho nhân dân để nhân dân có cái việc chi đó là có thể điện thoại trực tiếp để Ban xử lý. Trên cái cơ sở mà phân công nhiệm vụ đồng thời là công bố cái số điện thoại để có những vấn đề gì đó là các tiểu ban điện thoại cho trưởng ban, phó ban và các

- thành viên trong Ban phòng chống bão lụt để xử lý kịp thời. Và trong những cái năm qua thì trên cái cơ sở từ cha ông để lại thì chúng tôi có được những cái kinh nghiệm.
- H: Anh có thể nói về những cái kinh nghiệm đó?
- Đ: Trước tiên là cái kinh nghiệm thứ nhất đó là khi lũ vào thì trên cơ sở chúng tôi sẽ nắm bắt được các cái thông tin từ cái dự báo thời tiết của trung ương, đồng thời là có cái kinh nghiệm của các cụ lâu đời ở đây là xem cây cỏ, xem các cái con côn trùng là có thể biết được là lũ lớn hay nhỏ.
- H: ví dụ như thế nào?
- Đ: Ví dụ như trong quá trình ở tại địa phương mà có nhiều cụ có tuổi là họ biết được là đợt lũ này lớn hay đợt lũ này nhỏ là họ xem cây cỏ và xem các cái nội dung khác là họ biết được là lũ lớn hay lũ nhỏ và họ biết được là một năm có bao nhiêu đợt lũ. Đó là những cái kinh nghiệm... hồi này là có rất nhiều cụ lớn tuổi mà ta xuống dưới đó hỏi là họ biết ngay. Tất nhiên là đối với tôi thì cái đó cũng khó nhưng mà với họ thì năm nay bao nhiêu lũ là họ có thể nói, và đặc biệt là những cái người làm sông nước là người ta có thể biết được là lũ lớn hay lũ nhỏ.
- H: Anh thấy các kinh nghiệm đó mà áp dụng vào thực tế thì nó có đúng không?
- Đ: Tôi thì thực ra thì tôi phải làm chủ tịch khoảng 5 năm thì tôi thấy là cơ bản họ nói là đúng, cái mà có sai chẳng nữa thì cũng chỉ sai về mặt thời gian bởi vì ngày xưa ấy, ngày xưa là rừng nhiều cho nên các việc ngập lũ là nó có một quá trình, như hôm nay thì nó khó ở chỗ là nếu như mà mưa lớn ở thượng nguồn thì chắc chắn là một ngày sau là nước sẽ về đây.
- H: Ủ, ngày xưa thì còn có cây nó chắn đúng không?
- Đ: Và có thể nói là Hưng Nhân là một cái xã nằm ở hạ lưu con sông Lam và chúng tôi có cái vị trí địa lý là sát liền với tỉnh Hà Tĩnh, cách nhau có con sông Cả thôi. Và Hưng Nhân là bị ảnh hưởng bởi hai con sông: một là con sông La của Hà Tĩnh và con sông Cả của, từ các cái huyện miền núi trong tỉnh, cho nên là cái việc ở Hưng Nhân ngập lụt là rất nhanh.
- H: Như anh nói các bậc cao tuổi trong làng thì cũng có kinh nghiệm trong việc xem cây cỏ, xem con nước, rồi xem côn trùng... Họ cũng đoán được là lũ lớn hay nhỏ thì mình có ứng dụng những kinh nghiệm này vào thực tế để mà phòng tránh bão lũ như thế nào cho nhân dân?
- Đ: Trên cái cơ sở mà... thực ra mình cũng phải dựa trên cái cơ sở khoa học, ngoài ra chúng tôi cũng phải nghe theo kinh nghiệm của các bậc tiền bối bởi vì trong quá trình bây giờ là bão lũ không phải đúng quy luật nữa. Nếu nói đúng quy luật đây thì như tôi mà lớn lên là tôi thấy năm 1978, năm 1988, rồi là 2002 và 2010, như vậy nếu chúng ta mà nói về cái kinh nghiệm, không phải kinh nghiệm mà là quy luật thì bây giờ không đúng nữa bởi vì ngày xưa quy luật là 10 năm lại có một đợt lũ lớn, nhưng mà ngày nay ta khẳng định thế này nếu như đầu nguồn mà có mưa lớn trên diện rộng thì chắc chắn là sẽ có lũ lớn về tại Hưng Nhân. Đặc biệt là nếu như cái lũ ở Hà Tĩnh nó sẽ theo đường ở sông La chảy về sông Cả và nếu như ở Nghĩa Đàn này, Quỳnh Hợp, Quế Phong mà có mưa thì chắc chắn là Hưng Nhân sẽ lụt.
- H: Là Hưng Nhân sẽ ngập đúng không?
- Đ: Vâng.
- H: Anh có thể kể vài cái câu chuyện cụ thể về những cái trận ngập ở đây và những cái ứng phó như thế nào để đảm bảo được an toàn cho nhân dân cũng như là tài sản?
- Đ: Thực ra ở Hưng Nhân chúng tôi thì phải khẳng định là có rất nhiều trận lũ lịch sử. Đặc biệt là cái trận lũ lịch sử năm 1978, lúc đó tôi đang còn nhỏ, lúc đó là làm trôi toàn bộ các cái ngôi nhà trên địa bàn.
- H: Trên toàn xã?
- Đ: Vâng. Và tất cả tài sản và gia súc của Hưng Nhân là hầu như trôi hết. Và sau cái lũ của 78 thì Hưng Nhân có cái dự định là sẽ di chuyển về, tức là sẽ di dân, di dân về 2 nơi: một là Quỳnh Hợp, hôm nay thì cũng có cái xóm Hợp Nhân trên đó là cũng tương đối nhiều người

Hung Nhân, hai nữa là chúng tôi đã vào cắm đất ở nơi mà, chúng tôi đã cắm đất ở Đăk Lăk, tức là năm 78 đó là tan hoang hết, nhưng mà quá trình sau khi mà đi làm thì cũng có một số vấn đề nảy sinh đó là vào những chỗ vùng sâu vùng xa thì nhân dân vẫn cứ muốn về. Đây hôm nay thì nhân dân Hưng Nhân nếu như mà hai cái trận lũ, một cái trận lũ 1988 nữa này nếu nhân dân Hưng Nhân mà không di chuyển một số thì hôm nay cũng phải 10 nghìn dân đấy.

H: À tức là đã có rất nhiều người di chuyển đi rồi?

Đ: Vâng, bây giờ nếu như mà các anh các chị vào một là Cư Rúc này, hai là lên Quy Hợp mà vào Hợp Nhân là một, bởi vì Hợp Nhân là một cái xóm là của Hưng Nhân hết. Và hiện nay nếu các anh các chị mà về chỗ, chúng ta đang có một cái nơi mà...

(Hết file 1)

Đ: Còn đến thời điểm này thì cái lũ năm 2002, rồi là 2010, đến thời điểm này thì chúng tôi có thể khẳng định rằng nếu có lũ thì cũng không còn lũ lớn nữa bởi vì hồi này là có rất nhiều thủy điện rồi, cho nên nhân dân cũng có một phần an tâm và nhân dân cũng phải khẳng định là Hưng Nhân năm nào cũng có lũ cho nên phải xác định sống chung với lũ.

H: Thế những cái bài học kinh nghiệm trong việc sống chung với lũ thì anh có thể rút ra những cái bài học nào? Vì năm nào cũng có lũ như thế và vừa lúc này anh cũng có nói xã mình đã quán triệt rất là nhiều nhiệm vụ, có đến 15 cái nhiệm vụ tất cả mà có rất là nhiều cái tiểu ban như thế vì tôi biết là ở xã thì số cán bộ chỉ có như thế thôi mà mình lại chia ra các cái xóm, các tiểu ban kiểm soát thì lấy đâu ra người để mà chia ra như thế?

Đ: Tôi khẳng định thế này theo kinh nghiệm chúng tôi thì một là chúng tôi phải thực hiện 4 tại chỗ: trước tiên lực lượng tại chỗ là công an và quân sự bởi vì hiện nay nhà nước cũng rất quan tâm, mỗi một xã là có một cái trung đội cơ động, mỗi trung đội cơ động thì có khoảng 22 người và có như chúng tôi nói là có 9 thôn đội trưởng, cho nên đó là cái lực lượng tại chỗ. Còn chúng tôi cũng giao cho mỗi xóm là phải có khoảng 20 người, tức là lực lượng tại chỗ các xóm đấy. Chúng tôi cũng phải khẳng định là khi làm thì chủ tịch UBND vẫn phải quyết định điều động, nói thật là để tránh tình trạng điều động không có quyết định thì khi người ta hi sinh không làm được.

H: Nếu yêu cầu mỗi xóm có 20 người

Đ: Đó là giao chỉ tiêu thôi.

H: Vâng thì trong cái ứng phó này thì có phụ nữ không?

Đ: Không. Toàn là nam giới thôi.

H: Thế nhưng mà nếu đúng cái thời điểm mà nam giới đang đi làm ăn xa thì làm sao mà đủ người? Ở đây mọi người có đi làm ăn xa không.

Đ: Nếu mà lực lượng ở đây chưa đủ mà vào cái công tác phòng chống lụt bão chúng tôi phải ra quyết định chứ. Có người ở đây thì mình mới ra quyết định chứ không thể là...

H: À đối với những người ở nhà đấy?

Đ: Tất nhiên là cũng không phải là cái độ tuổi của thanh niên, có thể là 40, 50 vẫn có thể có. Tất nhiên là phụ nữ thì họ nằm trong cái lực lượng của Hội liên hiệp phụ nữ thì nó khác, mà nói thật chứ mình cũng không nở lòng nào mà đưa phụ nữ vào đó. Mặc dù là các chị cũng đòi bình đẳng giới nhưng mà việc này không giúp được đâu.

H: Tức là cần những người đàn ông khỏe mạnh, kể cả 4-5 mươi tuổi vẫn có thể vào đội đó được

Đ: Chẳng hạn thanh niên 18, 20 mà nó không bơi được thì cũng chẳng điều làm gì.

H: Đúng rồi.

Đ: Đây, hôm nay các chị cứ đòi bình đẳng giới, bình đẳng giới khi này mà ra bơi không bơi được thì làm sao. Cái thứ hai nữa là chúng tôi sẽ huy động cái hậu cần tại chỗ, đó là tất cả các gia đình khi lũ vào là phải chuẩn bị lương thực, thực phẩm, phải nói là như vậy. Sáng nay mấy bác nước ngoài có hỏi xã hỗ trợ không thì nói thật xã cũng chỉ có mức độ thôi.

H: Tức là các gia đình phải tự chuẩn bị là chính?

Đ: Vâng, tự chuẩn bị là chính. Mà cho dù có di chuyển về đây thì họ cũng phải tự mình là đưa chần này, rồi là lương thực lên chứ còn xã chỉ là một kênh hỗ trợ thôi. Nếu mình làm không khéo thì sau này họ cứ nghĩ là nhà nước lo cho họ toàn bộ, như thế là không được. Tôi thì tôi cứ khẳng định thế, không phải vì tôi là chủ tịch mà tôi nói thế đâu.

H: Tức là họ phải xác định là tự thân vận động là chính còn xã chỉ hỗ trợ thôi.

Đ: Vâng, đây chúng tôi chỉ hỗ trợ chuyển lên và xã chỉ hỗ trợ là tính là không để cho đói chứ mà để dân cho thật no thì không thể no được.

H: Thế lúc ngập là dùng cái canô kia đây hả anh? Dùng cái mà để bên nhà chống lũ đấy?

Đ: Cái nó thì chúng tôi mới nhận về.

H: À, đã sử dụng lần nào chưa?

Đ: Nhưng mà chúng ta mà huy động thì phải huy động sớm, nếu bão là phải khi mà như vừa rồi chúng tôi phải phát lệnh huy động từ khi mà bão còn ở xa

H: Ừ tức là bão chưa vào đến đây là mình đã phải lo rồi.

Đ: Coi như là họ phải lên đây ngủ một đêm. Chứ còn hôm nay có người nói lên đây để mà xã phải lo toàn bộ là không có, coi như là lên đây để mà bảo đảm an toàn con người thôi. Đôi khi mà xác định không rõ quan điểm là cứ nghĩ ta là xã hội chủ nghĩa nhưng không phải ở cái đây. Cái thứ ba nữa là chỉ huy tại chỗ. Chỉ huy tại chỗ thì chúng tôi quan niệm thế này tức là xóm nào thì phải lo xóm đấy. Mỗi hộ gia đình là phải lo công việc của nhà mình và tiểu ban của các xóm là phải lo di dời từ hộ ở nhà thấp lên cao, từ nhà chưa kiên cố lên nhà kiên cố. Còn đến cái đoạn mà không ứng cứu được nữa thì khi đó xã mới vào cuộc và huyện phải làm. Bởi vì như thế này, cái lũ thì thực ra là bà con yên tâm nhưng cái bão là chúng tôi sợ, sợ nhất cái bão vì bão vào là nước lên, đặc biệt ở đây gần sông có sóng thần sẽ cuốn như năm 89 là nước dâng lên cao và cuốn tất cả nhà đổ hết, tức là khi đi là nước đến đầu gối nhưng mà khi về lên đến cổ là nó cuốn một lần là đổ luôn. Nói thật với các anh các chị, kể cả các chuyên gia nước ngoài ấy là xung quanh đây đều là sông hết, vào đây chỉ có một cái cầu. Sông Cà đây, còn đây là sông nhánh.

Thầy Ngà: sóng thần là năm bao nhiêu, 89 à?

Đ: Năm 89 là sóng thần làm cho đổ hết nhà đấy. Năm đó không lụt nhưng mà làm cho tất cả các nhà đều đổ hết.

H: Sóng to đúng không nhỉ?

Thầy Ngà: sóng thần ở đâu, Indonexia à?

H: Không, anh ấy đang nói sóng thần ở đây chứ?

Đ: Ở đây chứ. Sóng thần tức là thế này gió nó lên cái là nó tạt nước lên cái rồi coi như vục cái là mất luôn,

H: kéo hết luôn.

Đ: tức là nó kéo toàn bộ nhà đổ. Bởi vì xung quanh đây là sông hết cả mà.

Thầy Ngà: 2001 thì lại không hả?

Đ: Không, 2010 chứ với lại năm 2002 là cũng bão.

H: 2002 là cũng bão.

Thầy Ngà: thế có cái sóng thần nào năm 2001 không?

Đ: KHông, ở đây chỉ có là năm 89 thôi.

H: Anh ấy gọi là sóng thần.

Thầy Ngà: nhưng thực ra không phải là sóng thần mà là một hiện tượng giống như sóng thần.

Đ: Bởi vì thế này chúng tôi rất hiểu nhưng mà khi tôi đi làm đây là nước mới có đến đầu gối nhưng mà một đợt sóng thần lên cái là nước đến đây [đến cổ], tức là nước cuốn phẳng hết.

Thầy Ngà: cảm giác như sóng thần vậy thôi.

Đ: Bởi vì khi lội thì nước chỉ đến gối nhưng mà chỉ cách đó một tiếng về là nước đến đây và tất cả nhà ở đây là đổ hết.

H: Vâng, thế thì anh nói, bài học kinh nghiệm ở đây là mình huy động lực lượng tại chỗ này, hậu cần tại chỗ này, và...

Đ: Vâng, chỉ huy tại chỗ.

H: Vâng, chỉ huy tại chỗ và theo như tôi hiểu là các hộ gia đình rất phải chuẩn bị thức ăn này rồi là các cái đồ dùng để đi phòng tránh bão này và có cái sự hỗ trợ từ cộng đồng tức là có sự chỉ đạo của xã và của các cái xóm, của các cái ban mà

Đ: Tiểu ban phòng chống lụt bão.

H: Các cái ban mà anh nói là 20 người này này, là cho mỗi xóm có đội 20 người này là để giúp các gia đình di chuyển đúng không ạ?

Đ: Vâng.

H: Vâng, nhưng mà các hộ gia đình vẫn phải tự thân vận động là chính. Thế cái lúc đó thì họ di chuyển lên những cái chỗ cao hơn à? Chẳng hạn như cái đợt vừa rồi anh nói là họ di chuyển lên cái nhà này.

Đ: Báo cáo thế này, là trong cái công tác di chuyển là chúng tôi phải thông báo cho các xóm để chủ động hoàn toàn, tức là từ thấp lên cao này, từ cao đến nhà kiên cố này rồi đến cái đoạn mà cảm thấy khó khăn mà cảm thấy mà ấy thì chúng tôi sẽ di chuyển về đây, nhà cộng đồng. Nhưng mà nhà cộng đồng thì chỉ chứa được đó là người già và trẻ con chứ không chứa được hết. Bởi vì lên đây may ra là 400 người là hết.

H: Ủ, người già và trẻ con. Thí dụ trong các xóm thì những nhà thấp có thể lên tá túc ở những nhà cao tầng đúng không anh?

Đ: Vâng.

H: Thì mọi người trong bão lũ như thế thì mọi người đã hỗ trợ nhau như thế nào?

Đ: Trước tiên ta phải khẳng định là người dân miền Trung có cái tình cảm đó là “lá lành đùm lá rách” mà “lá rách ít đùm lá rách nhiều”. Quan điểm là trong mọi trường hợp thì nhân dân vẫn luôn có cái ý thức đó, và đặc biệt là chúng tôi ghi nhận là có những cái trường hợp mà nhà không có đầy, người ta có thể nấu cơm giúp cho những người khác. Bởi vì chúng ta khẳng định rằng cái dải đất miền Trung này thì năm nào cũng thiên tai, bão lụt thôi.

H: Vâng, thế còn bài học kinh nghiệm nào nữa anh?

Đ: Bài học kinh nghiệm thì phải khẳng định trước tiên là...

H: Ngoài kinh nghiệm về hậu cần tại chỗ ra thì còn có kinh nghiệm gì nữa không?

Đ: Bài học kinh nghiệm của chúng tôi là cái bài học kinh nghiệm trước tiên là phải xây dựng cái phương án phòng chống bão lụt sát với cái tình hình của địa phương. Và mỗi xóm thì phải có một phương án và mỗi một gia đình thì phải có một phương án. Vì trước đây cha ông chúng ta là không có như bây giờ thì là người ta đã đắp cồn để cho trâu bò lên. Và có những xóm hôm nay các anh, các chị mà xuống là chúng tôi sẽ chỉ cho họ đắp cồn tập trung, tức là trước đây đấy, chưa có kinh tế như bây giờ, ví dụ như xuống xóm 1, nếu như các anh các chị cần xuống là thấy có một cái cồn, khoảng vài sào, tức là cao bằng cái mức nước của 78 để cho trâu bò lên đó, không việc gì cả. Đó là cái kinh nghiệm của cha ông. Nhưng hôm nay thì có kinh tế rồi thì một số gia đình là họ tự làm cái cồn chống lũ để cho trâu bò lên đó.

H: Họ làm ở đâu ạ?

Đ: Tại gia đình luôn.

Ms. Ánh: Nhà chòi.

Đ: Không phải nhà chòi, nhà chòi là khác em ạ, chẳng qua là người ta làm cầu thang để đất trâu bò lên.

H: Cái chỗ đấy anh gọi là...

Đ: Đó là cồn chống lũ này. Còn nhà chòi là để chống chọi với, khỏi thiệt hại đến tính mạng con người. Còn nếu như cái cồn chống lũ thì để cho gia súc, gia cầm. Đó là những kinh nghiệm chúng ta khẳng định là do dân gian chúng ta làm. Thế hôm nay, cái nhà chòi thì chúng tôi cho rằng Thủ tướng Chính phủ vừa rồi ban hành một cái 716 thì là rất chi là tốt, đó là có bốn cứng: một là nền cứng, hai là thân cứng, ba là tức là sàn cứng, bốn là mái

- cứng. Tức là mặc dù vừa rồi tôi vẫn có ý kiến đấy đó là nên làm cho mở rộng ra, chứ là như hiện nay thì còn quá nhỏ, tuy cứng nhưng mà còn quá nhỏ.
- H: Vâng, anh ơi thế việc xây dựng nhà chòi bốn cứng này là bắt đầu từ bao giờ?
- Đ: Chúng tôi từ năm 2012, 2013.
- H: Trong năm 2012, 2013 đúng không?
- Đ: Vâng, tức là...
- Ms. Ánh: Sau cái quyết định
- Đ: Quyết định của Thủ tướng Chính phủ, quyết định 716 đấy, cho Hưng Nhân làm thí điểm 50 cái chòi cho 50 hộ nghèo.
- H: Thế nguồn từ đâu ạ? Ngân sách à?
- Đ: Ngân sách thì chính phủ cho 10 triệu, rồi là cho vay 10 triệu còn lại là nhân dân phải đóng góp.
- H: Vâng, thế là mình đã làm được 50 cái chòi cho 50 hộ nghèo rồi.
- Đ: Cái này là mục đích của xã hội thôi, mặc dù là cho được 2 chục triệu nhưng mà có những gia đình giờ làm ít nhất là cũng phải 45 triệu và gia đình làm nhiều nhất cũng phải 120 triệu. Tức là mục đích xã hội thôi, mặc dù nhỏ nhưng mà cũng phải vay, người dân ta cũng phải khẳng định tự bỏ thêm tiền vào.
- H: Thế là như vậy bây giờ xã mình là bây giờ có 50 chòi cho người nghèo làm theo cái 716 của chính phủ?
- Đ: Vâng. Chị cứ nói 716 là biết.
- H: Vâng, vừa được nhà nước hỗ trợ, vừa vay, vừa bỏ ra thêm. Thế thì nhân cái mô hình cái nhà bốn cứng đó thì những gia đình khác có làm những cái nhà giống như thế không mặc dù không có sự hỗ trợ của nhà nước.
- Đ: Cái mô hình đó thì chúng tôi khẳng định như thế này những cái mô hình đó là đúng với chủ trương còn những gia đình khác thì họ lại làm được nhà chòi nhưng không được bốn cứng, tức là họ làm được bằng gạch nhưng mà họ không làm được như cái mô hình của nhà nước bởi vì họ làm theo dân gian, tức là họ chỉ xây gạch lên rồi đổ bằng và họ vẫn tiếp tục xây và họ nếu không xây thì họ làm mấy cái cột rồi họ chằng bạt là xong
- H: thế anh thấy hiệu quả của cái nhà chòi bốn cứng này là như thế nào?
- Đ: Tôi thấy là vừa qua thủ tướng chính phủ thực hiện cái quyết định 716 là một trong những chủ trương đúng đắn của đảng và nhà nước, và đó cũng là một cái mô hình giúp cho người dân sống chung với lũ có hiệu quả.
- H: Thế mình có phát động cái phong trào, tức là chỉ những nhà nghèo mới được hỗ trợ xây dựng nhà chòi theo cái mô hình này, thế nhưng những nhà khác, khá giả thì có nên học theo cái mô hình này không? Mình có phát động không?
- Đ: Thực ra phát động thì xã có phát động nhưng điều kiện kinh tế của Hưng Nhân vẫn khó khăn. Ta phải khẳng định thế. Tôi thì tôi nghĩ là sau cái hộ nghèo thì nên cho cận nghèo, nhà giàu thì họ cũng không cần, họ giàu thì họ cũng đã làm rồi đúng không. Hôm nay cũng có kiểm tra thấy là nhà giàu thì họ cũng đã có nhà hai tầng rồi, và có những nhà 3 tầng rồi. Bây giờ là cần lắm cho những cái hộ cận nghèo.
- H: Xã mình có bao nhiêu hộ nghèo?
- Đ: Riêng Hưng Nhân chúng tôi có 164.
- H: Đấy là nghèo. Còn cận nghèo thì bao nhiêu?
- Đ: Chiếm 17,6%, cơ cấu cận nghèo thì cũng tương đương với nghèo mà có khi còn nhiều hơn.
- H: Cận nghèo chiếm 17,6%?
- Đ: Không, nghèo chiếm 17,6%, còn cận nghèo thì lớn hơn. Theo ước tính của tôi cũng phải khoảng 24%.
- H: Hiện nay những hộ cận nghèo này là vẫn chưa có nhà chòi tránh lũ?
- Đ: Chưa.

H: Mà anh thì mong muốn rằng sẽ được hỗ trợ cho những hộ cận nghèo. Thế còn những nhà mà trung bình hoặc giàu thì họ đã tự làm được rồi.

Đ: Tự làm rồi nhưng mà họ không có “bốn cứng”.

H: À, họ chỉ làm theo các cái

Đ: Mô hình dân gian thôi. Hôm nay mà đi kiểm tra chỉ có một số cái chúng tôi không nói là chòi nữa mà nói là còn chống lũ. Bởi vì còn là gì ngày trước là họ đắp đất nhưng mà hôm nay thì họ bằng cách là xây gạch lên, đồ bằng hoặc là lát ván cho trâu bò lên. Cho nên chúng tôi nói là chưa “cứng”, chúng tôi vẫn lo là sóng thần hay cái gì đó là nó đổ, còn những hộ nghèo trong chương trình hỗ trợ của thủ tướng chính phủ thì nhà chòi rất chắc chắn. Nhưng mà trong đó thì tôi vẫn đề nghị là nên làm rộng hơn một tí để rồi gia đình này có thể chứa được cho vài gia đình bên cạnh. Chứ còn có 9 mét vuông thì chỉ đủ cho gia đình đó thôi.

H: Thế còn anh có thể cho biết tất cả cái phương án phòng tránh mà anh nói đó là cho người thế nhưng ngoài cái việc đảm bảo an toàn cho người thì còn vấn đề đảm bảo an toàn cho sản xuất, thì sau khi bão lũ như thế thì làm sao mình ổn định được các vấn đề về sản xuất, ổn định được cuộc sống, sau lũ lụt thì sản xuất có bị ảnh hưởng nhiều không và mình làm thế nào để có thể khắc phục được?

Đ: Trước tiên thì phải xác định thế này Hưng Nhân là xã nằm hoàn toàn ngoài đê và chúng tôi luôn xác định phải sống chung với lũ. Từ trước tới nay luôn xác định nói thật nếu bỏ cái đất này ra đi là không có đâu. Và để sống chung được với lũ là mỗi một người dân đều phải có phương án sống chung với lũ, mỗi xóm là phải có phương án phòng chống bão lụt và xã là phải có phương án phòng chống bão lụt chung thì để rồi là bảo vệ tài sản tính mạng của nhân dân thì tất cả mỗi người dân phải hướng đến một cái phương châm đó là tự mình phải bảo vệ mình, tự mình phải bảo vệ chính bản thân mình trước.

H: Giờ tôi hỏi anh này, chẳng hạn như bò thì có thể lùa nó lên còn hoặc lên các cái chòi, thế còn cây cối mình không đem đi được vì nó ngập ở trong nước rồi thì làm thế nào?

Đ: Tôi phải khẳng định thế này khi có bão lũ về thì trước tiên phải bảo đảm an toàn tính mạng con người, thứ hai là phải bảo đảm gia súc, gia cầm, có thể là ta phải khẳng định thế này, cái mùa lũ bão là lương thực thực phẩm họ phải trữ trên các cái chạn rồi, và nếu các anh các chị vào nhà của người dân Hưng Nhân là đều có một cái chạn, cái gác sếp cả. Và một cái nữa là gia đình phải có một cái thuyền.

Mr.Ngà: Gia đình nào cũng có thuyền à?

Đ: Không, gia đình nào mà không có cái chạn thì họ phải có cái thuyền để di chuyển. Bởi vì sống chung với lũ thì phải chấp nhận thôi.

H: Ủ, thế nhưng những nhà có chạn với gác xếp nhưng nếu nước lũ lên thì nó có thể cuốn trôi hết không?

Đ: Chị nói thế thì tôi phải trả lời thế này, tất nhiên là những cái đó mình không tránh được nhưng cái quan trọng là người ta cũng đã tính đến đỉnh lũ của năm 78, người ta cũng phải tính đến cái đỉnh lũ đó rồi, cho nên nếu mức nước trên 78 thì mới bị ngập còn dưới 78 thì không bao giờ ngập. Người ta cũng phải lấy căn cứ đỉnh lũ để làm các cái chạn cao. Và đỉnh lũ đó đã được gần 40 năm rồi, 78, 88, 1998 và 2008.

H: Như vậy là lúc nào cũng phải sống trong tình trạng là sẵn sàng ứng phó và những cái đồ lương thực thực phẩm là lúc nào cũng phải để lên trên cái chạn đó rồi, cái gác xếp đó rồi, hoặc là có cái thuyền để di chuyển?

Đ: Bởi vì như thế này, như tôi nói đây Hưng Nhân là sống hoàn toàn ngoài đê mà nên đã phải có một cái tư tưởng sống chung với lũ rồi. Và trên cơ sở đó thì tất cả mọi người dân, ở đây thì tôi cũng nói thế này lũ thì người ta không sợ bằng bão, người ta chỉ sợ mỗi bão thôi.

H: Không sợ lũ bằng sợ bão?

Đ: Không sợ lũ. Bởi vì lũ thì người ta quen rồi. Và nói chung là sóng yên biển lặng thì người ta sống tốt.

- H: Ở đây mình có những cái chính sách gì để hỗ trợ người dân trong cái việc phòng chống bão lụt, chẳng hạn như cho vay vốn để xây nhà chòi chẳng hạn, hay là tập huấn những cái kiến thức về phòng chống lụt bão hay là nói chung là ở đây mình đã có những cái chính sách gì?
- Đ: Ở xã thì mình đã trước tiên là chúng tôi khẳng định là mỗi ban phòng chống bão lụt ở các xóm đấy thì xã sẽ cấp áo phao và phao cứu sinh cho cái tiểu ban đó này bởi vì trước tiên thì họ phải bảo vệ được chính mình cái đã này. Nếu mình mà còn không bảo vệ được thì mình mà đi cứu dân là chưa có mô. Ta phải khẳng định như thế.
- H: Cấp áo phao cho những người...
- Đ: Làm cái công tác trong tiểu ban phòng chống bão lụt ở các xóm đấy.
- H: Ủ, là họ phải có phao cứu sinh?
- Đ: Vâng, xã cấp đấy. Vừa rồi là chúng tôi phải cấp đấy.
- H: Vâng, Thế cái nguồn này là ở đâu về?
- Đ: Cái nguồn là trên cơ sở là cấp trên cho và chúng tôi phải cân đối trước tiên là phải ưu tiên cho cấp cơ sở đã
- H: Nguồn là từ trung ương, tỉnh, huyện đưa về cho xã cái áo phao?
- Đ: mà trước tiên là phải cấp cho... bởi vì ở dưới là có 7-8 thành viên phòng chống bão lụt nhưng mà chúng tôi mới cấp được có 5 cái áo phao. Mà chúng tôi đã cấp cho 10 cái phao cứu sinh để cho người ta có cái gì đó để mà đi cứu hộ cứu nạn. Trước tiên người ta cần bảo vệ lấy cái bản thân mình, mình mà đi phòng chống bão lụt mà mình chết xém thì còn H: cứu được ai nữa?
- Đ: Không, đấy là rất chân tình. Xã là phải quan tâm đến.
- H: Thế thì ví dụ như người dân mà muốn vay vốn để làm nhà chống bão hoặc là chòi thì xã có chính sách cho vay không?
- Đ: Ở đây thì chúng tôi cũng giao cho các đoàn thể hoạt động với cái công tác với bên ngân hàng chính sách thì cũng rất hiệu quả, tức là vay vốn và có thể là để cải tạo công tác chăn nuôi, trên cơ sở cải tạo chăn nuôi thì có thể họ sẽ làm các cái còn chống lũ và có thể chúng tôi phải khẳng định thế này bởi vì nguồn vốn vay là có lãi xuất cho nên cái việc làm cho thật kiên cố như 716 là chưa làm được. Tức là họ mới xây gạch lên đó rồi lát ván hoặc là đổ bằng để cho gia súc gia cầm lên và dựng vài cái cột lên để nếu mưa to thì kéo cái bạt lên.
- H: Thế vay này là vay qua ngân hàng chính sách à?
- Đ: Chính sách.
- H: Lãi suất bao nhiêu?
- Đ: Lãi suất là 0,6%.
- H: Ai muốn vay cũng được à?
- Đ: Cũng có quy định chứ nhưng mà ưu tiên cho những hộ nghèo và cận nghèo.
- H: Để mà lo chuẩn bị nhà và chòi đấy ạ?
- Đ: Không, chòi không có mà chỉ có các cái còn. Cái còn là như thế này, cái còn là không có bốn cột, thích thì xây gạch lên mà thích đổ bằng thì đổ bằng mà đổ bằng xong rồi có thể dựng 4 cái cột tre lên là có thể căng cái bạt lên rồi, là trâu bò có thể lên đó.
- H: Thế các hộ này được vay bao nhiêu?
- Đ: Tối đa là 20 triệu.
- H: Các hộ đã được vay rồi đúng không?
- Đ: Vay thì phải trên cơ sở thẩm định này, phải đủ chứ không thì người nghèo quá cũng không được mấy. Nó khác với cái 716, cái 716 cứ xã lập danh sách lên huyện, huyện phê duyệt gửi lên tỉnh, tỉnh phê duyệt là vay được không phải thế chấp. Còn cái này là khác, anh nghèo không vay được mô.
- H: Thế nhưng mà xã thì có những 164 hộ mà mới chỉ có được 50 hộ theo cái diện là 716 thôi, thế còn lại là hơn 100 hộ nữa thì họ sẽ nói là tôi cũng nghèo tại sao lại không được?

- Đ: Không, cái đó thì phải khẳng định thế này, cái đó là chương trình thí điểm nên xã cũng phải động viên, anh nào nghèo thì cho làm trước, anh nào chưa nghèo thì làm sau, à mà không phải chưa nghèo mà là anh nào có cái...
- H: Nghèo nhất thì được làm trước.
- Đ: Nói thật cái chuyện chọn đối tượng có lẽ là tôi cũng rất chi là vất vả. Chọn đối tượng mà 164 hộ mà chọn được 50 hộ không phải là đơn giản đâu, có người cũng nói tôi là thế này thế nọ. Tất nhiên, tôi thì cái chuyện đó cũng phải chấp nhận thôi, làm lãnh đạo thì nhiều khi cũng phải nhịn nhục.
- H: Thế bây giờ ngoài 50 hộ được hỗ trợ theo 716 thì còn có bao nhiêu hộ nữa được vay tiền từ ngân hàng chính sách để mà làm cái còn?
- Đ: Cái nguồn vay từ ngân hàng chính sách thì có khi chưa chắc họ đã vay về làm còn hết, họ vay có khi vì mưu sinh chứ không phải là vay để làm còn. Còn cái 716 là bắt buộc đã vay là phải về làm.
- H: Nhà chòi.
- Đ: về làm nhà chòi còn nếu không làm nhà chòi thì không được hỗ trợ. Còn cái nguồn vay này này, một là họ vay cho con mình học hoặc vay để làm này nọ, cho nên là nó khó. Bởi vì như thế này 20 chục triệu này so với 20 chục triệu kia là ngang nhau nhưng mà cái 716 là bắt buộc.
- H: Là phải làm tại vì được hỗ trợ 10 triệu.
- Đ: Còn nếu anh không làm thì không được hỗ trợ 10 triệu, coi như 10 triệu đó là nhà nước cho còn mình chỉ vay thêm 10 triệu nữa thôi. Còn từ ngân hàng chính sách thì có thể họ vay về làm việc khác chứ không thể bắt họ vay về làm chòi được.
- H: Thế nhưng anh có biết hiện có bao nhiêu hộ đã vay vốn để làm còn không?
- Đ: Tôi thì khẳng định cái hộ nghèo họ vay để sản xuất chăn nuôi chứ còn vay để làm còn thì họ không làm đâu là vì nguồn vốn này không phải cho vay để làm còn, nguồn vốn này cho hộ nghèo vay để phát triển sản xuất chăn nuôi chứ không phải vay để làm còn. Còn cái 716 là bắt buộc vay và cho để làm còn còn cái việc mà vay của ngân hàng chính sách là vay về để phát triển chăn nuôi.
- H: Ngoài ra ở xã có tập huấn cho người dân những kiến thức phòng chống bão lụt trong sinh hoạt không?
- Đ: Ở đây chúng tôi vì là xã ngoài đê thì cũng có nhiều cái tuyên truyền, đặc biệt là trước tiên là UBND trong công tác phòng chống bão lụt là chúng tôi tuyên truyền rất nhiều.
- H: Anh tuyên truyền qua những kênh nào?
- Đ: Chúng tôi qua hệ thống truyền thanh xã và hệ thống truyền thông của xóm và những cái thông báo như tôi vừa nói với chị đó là chủ tịch phải ký gửi xuống để phải làm đó là cái tuyên truyền: một là giả sử khi trời lụt, mưa bão không được ra vớt củi bởi vì nhiều người vẫn cứ nghĩ mình bơi được là ra nhưng mà cái nước bạc đấy mà chuột rút cái là đứt; cái thứ hai nữa là chúng tôi có những cái tập huấn cho đội xung kích tình nguyện này nhưng mà mới chỉ là được khoảng chưa đầy 1% của dân số, ví dụ như tập huấn mỗi đợt được 20 người mà chúng ta 3856 nhân khẩu; thứ ba nữa là hàng năm chúng tôi đều có những cái diễn tập về phòng chống bão lụt, nhưng mà nếu có diễn tập thì cũng chỉ diễn tập được 1 xóm, tức là 5 năm mới có một lần diễn tập. Do cái kinh phí không có, kinh phí nó nghèo cho nên là cái diễn tập nó kém.
- H: 5 năm mới có...
- Đ: 5 năm mới có một cái diễn tập vừa là quân sự, vừa là phòng chống bão lụt.
- H: Thế thì về phía các cơ quan quản lý nhà nước từ cấp tỉnh, cấp huyện và các tổ chức quốc tế có những hỗ trợ nào cho Hưng Nhân trong những năm tháng qua không?
- Đ: Hưng Nhân thì vừa rồi thì chúng tôi khẳng định là có cái quỹ hỗ trợ thiên tai miền Trung là có tập huấn cho được 1 lớp tập huấn đó là 7 người.
- H: Quỹ hỗ trợ thiên tai miền trung?

Đ: Vừa rồi tập huấn cho một cái đội xung kích của chúng tôi là khoảng 7-9 người để.

MR.Ngà: tập huấn tại chỗ hay ở đâu?

Đ: Không, ra Vinh tập huấn đàng hoàng, chứ không phải tập huấn ở đây và sau đó thì giao cho các xã để nhân rộng. Nhưng cái khó của các xã là không có kinh phí, nói thực tình là thế. Còn các cái phi chính phủ thì như lúc sáng tôi nói có vài cái chỗ họ cho những cái nhà cộng đồng này, rồi là

H: Đó là các tổ chức phi chính phủ quốc tế như là Nga, rồi Đức như buổi sáng anh nói rồi.

Đ: Tức là lũ thì họ mới cho chứ không phải là cho trước lũ.

H: Vàng, năm nào có lũ thì họ mới cho.

Đ: Tức là từ trước đến nay được cái lũ năm 2010 là họ về cho chúng tôi như vậy thôi.

H: Còn các cái tổ chức phi chính phủ trong nước thì sao?

Đ: Như khi sáng có nói là Quỹ hỗ trợ thiên tai miền Trung cho 1 tỷ 8 để làm cái nhà cộng đồng đấy, và khi sáng tôi có đề nghị sắp tới nếu các tổ chức phi chính phủ có hỗ trợ thì cho mỗi xóm một cái vì chỉ cần là nhỏ thôi nhưng cái quan trọng là khi chúng tôi báo động các cái hộ di dời là họ có thể di chuyển lên đó, chứ giờ nếu thông báo báo động là ủy ban phải xuống cầm tay chỉ việc để về đây, nhiều khi nói thật chứ mình phải mang xe chở họ vô đây, chứ nói thật mình thông báo còn họ nghĩ đến đó một buổi không được cái gì cả và có thể nếu họ đói thì chúng tôi có thể đưa mì tôm xuống để cho, tức là giúp cho họ ăn. Chứ còn về đây này 400-500 người thì chúng tôi không thể nào phục vụ kịp đâu, mà mặc dù chúng tôi đã thành lập cái hội phụ nữ để lo cho cái này, nhưng mà mì tôm thì nước ở đâu pha cho nhiều người thế. Giờ nếu làm nhà cộng đồng ở xóm thì mỗi xóm chỉ khoảng 3 chục người thôi. Nhưng mà ở dưới xóm nó giảm thiểu rất nhiều. Từ khi tôi làm chủ tịch là có lần đã điều lên đây 100 người rồi. Nói thật chứ làm xong sau này đi dọn hậu quả rất kinh khủng. Tất nhiên nói các anh chị thế này khi mà về thông báo cái lệnh điều động ý, tức là di dời ý, tỉnh, huyện là về hết nhưng mà hậu quả là xã chịu. Tại vì thông báo xong rồi là bão đi rồi còn xã thì giải quyết chứ còn ai. Nói thật chứ người ta mà phóng uế ra đó thì xã phải đi chùi chứ còn ai, cho nên chúng tôi vẫn ngại nhất cái chuyện di dời. Nói rất chân tình đấy.

H: Sau cơn bão, tỉnh, huyện họ đi về thì tất cả các cái ở đây là mình phải dọn?

Đ: Tôi nói như vậy không phải là, ta cũng phải khẳng định là khi phát lệnh di dời thì ai cũng phát được, tôi đây tôi cũng phát được nhưng mà cái hậu quả là mình phải chịu, nào là lên đây thì ăn uống này, nào là vệ sinh, rồi nhiều chuyện lắm. Nói thật chứ lên coi ti vi thì chúng ta cũng phải khẳng định như thế.

H: Thì bây giờ thấy cái nhà cộng đồng kia có mỗi mấy cái nhà vệ sinh mà 3-4 trăm con người là chết rồi.

Đ: Ở trên thì cứ nói rằng Hưng Nhân di dời được khoảng 300 người nhưng mà cái hậu quả của 300 người thế nào.

H: Anh ấy nói rằng nếu phát lệnh di dời 300 người lên đây thì ok xã phát lệnh bắt di chuyển mọi người lên nhà cộng đồng đây nhưng sau khi lũ rút thì bao nhiêu vấn đề về vệ sinh môi trường lại xảy ra ở đây thì lúc đó xã lại phải dọn dẹp. Thế 300 người mà ở trong cái nhà kia thì toilet làm sao đủ?

Đ: 3 đến 5 trăm người, vất vả đấy. Người già và trẻ con vào đó là không phóng uế đúng nơi đâu mà họ thích ở đâu là họ cứ đi ở đấy. Thật đấy.

H: Cũng có cái mặt trái đấy.

Đ: Tôi sau mỗi đợt lũ lụt phải huy động lực lượng để mà đi giải quyết hậu quả. Tất nhiên là nói di dời là rất là dễ, nhưng cái hậu quả của việc di dời đó nói xin lỗi các anh chị chứ rất chi là vất vả. Hôm nay lên phóng viên hỏi bác nay có cái gì ăn không, nói tôi đói lắm là chủ tịch ni cũng chết, nói thật, cho nên cũng không phải đơn giản đâu. Ta phải khẳng định dân có những người tốt nhưng có những người người ta cứ nói rứa. Tôi nói rất đau đầu. Cái đau đầu nhất là thế này, năm 2010 khi mà tôi là thế này, khi mà lũ đến, sau khi rút là

những người mà ít tiền nhất là họ đến thế là tôi cho trăm bạc. tức là lúc đó chúng tôi phải xét thế này ai là nghèo nhất của xã, tức là thế này thí dụ như o là chưa nghèo là o đi nhận 1 trăm bạc, nhưng mà sau đó 2 ngày...

H: Nhận cái gì?

Đ: 1 trăm bạc và 1 thùng mì tôm, nhưng sau đó có một đoàn khác về nói tôi cho 5 trăm nhưng mà không thể đưa o lên nữa mà phải đưa o này lên, mà lúc này đưa o lên là được 5 trăm. Lúc đó nếu làm không khéo là không công bằng.

H: Thế nhiều khi người nghèo nhất lại được ít nhất đúng không?

Đ: Đấy, đúng rồi vì người nghèo thì mình phải sắp xếp đầu tiên. Bởi vì cái người mà gọn nhẹ nhất thì người ta đến đầu tiên.

H: Sắp xếp đầu tiên thì có khi lại chỉ được mỗi một ít mì tôm thôi.

Đ: Tôi nói cái năm 2010 đấy, tôi được lên nói là chủ tịch làm sai, bởi vì thế này có người được 2 trăm, có người được thùng mì tôm, nhưng sau đó có người về người ta cho 6 trăm. Quan điểm của tôi thế này.

H: Tức là các đoàn cứu trợ nhiều khi không đến cùng một lúc?

Đ: Không đều.

H: Có khi đoàn đến sau lại cho nhiều hơn đoàn đến trước.

Đ: Nhưng mà xã phải làm tập trung.

H: Người nào nghèo nhất là phải đem ra nhận cứu trợ đầu tiên rồi. Thế mới khổ?

Đ: Rất đau đầu. Sau này lướt các chị cứ đọc báo thì thấy, có nhiều tờ báo viết không đúng sự thực đâu.

H: Ừ, cứ nhìn thấy hiện tượng là nói thôi.

Đ: Bởi vì xã chúng tôi phải có quyết toán này, sau này có kiểm tra này. Tôi nói có văn bản này, hôm nay là biên bản là mời cả xóm lên này, hôm nay là có những cái hộ này được lên nhận tiền thôi, quà để lại đó để phát cho những hộ khác, nhưng mà mình giải thích như thế họ cũng không chịu nghe mà họ cứ nghĩ là xã ăn chặn. Một cực kỳ, làm chẳng được gì nhưng mọi người cứ gán cho những cái tội lỗi đó.

H: Thế tôi muốn hỏi anh Hoan là mình cũng đã có, như anh đã đưa ra một vài bài học kinh nghiệm trong giúp đỡ dân cũng như là mình đảm bảo an toàn cho người, gia súc và các cái lương thực thực phẩm đó, và lúc này anh cũng nói rằng kinh nghiệm của cha ông trong dự báo thời tiết, dự báo lũ lụt thì cũng đúng, tức là có mấy cơn lũ sẽ đến hoặc to hay nhỏ là họ cũng đã đoán trước được rồi.

Đ: Kinh nghiệm của cha ông chỉ biết có bao nhiêu trận lũ chứ họ không biết to hay nhỏ, tức là họ có thể biết, chẳng hạn như họ bắt con cá lên thấy con cá có trứng thì là họ biết là sắp sửa có lũ chứ còn họ không biết được là lũ to hay nhỏ. Ta cần phải khẳng định thế. Bởi vì bây giờ thiên tai rất là khó lường, các nhà khoa học chưa xác định được nữa là kinh nghiệm nhưng mà bắt con cá lên thì họ biết được là sắp tới sẽ có cái gì.

H: Những kinh nghiệm đó có giúp ích gì nhiều cho người dân, cho cộng đồng nói chung trong việc phòng tránh lũ hiện nay không?

Đ: Cái kinh nghiệm đó chúng tôi cho rằng nói chung là được nhưng mà đa số nhân dân là đang chủ quan, bởi vì như thế này này, Nghệ An thì chỉ có năm 2002, với 2010.

H: Anh ấy nói rằng đa số người dân hiện nay đang chủ quan? Chủ quan ở chỗ nào?

Đ: Chủ quan bởi vì thế này, năm ni không lũ lớn thì sang năm không lũ lớn, với lại có một cái tư tưởng chủ quan nữa đó là năm ni thủy điện nhiều rồi nên có lẽ là không lũ lớn nữa đâu. Đấy có những cái người ta chủ quan như thế, mặc dù xã tuyên truyền rất nhiều nhưng cứ nghĩ là bây giờ thủy điện nhiều này, rồi ngăn sông này nhưng mà cái xã lũ hôm nay nói thật là đau đầu nhất. Chúng tôi vừa rồi, cái bão số 10 vừa rồi nếu như kéo dài một tí nữa thì có lẽ Hưng Nhân sẽ ngập hết bởi vì nước lũ lên trong 1 ngày. Nó lên trong có 1 ngày, vỡ hai cái đập ở Thanh Chương. Thế nhưng nhân dân ta vẫn chủ quan.

Ms. Ánh: Lên một ngày bao nhiêu mét?

Đ: Lên mét tám. Sáng này là nước mới lên đến cây lúa mà đến 9 giờ tôi phải thông báo cho học sinh nghỉ rồi, thông báo cho tất cả bố mẹ.

H: Thanh Chương có 72 cái đập ạ?

Đ: Không, vừa rồi bê hai cái đập ở Thanh Chương đấy.

H: À, bị vỡ 2 cái đập?

Đ: Vỡ 2 cái đập cho nên dưới này bị ngập hết. Ta thì cứ nói thủy điện này rồi đập tích nước, cứ nghĩ là có thủy điện thì dưới thượng nguồn này là không việc gì cả.

H: Thế ở mình ở Hưng Nguyên thì có đập không?

Đ: Ta không có đập đâu nhưng mà ảnh hưởng của các cái trên của tỉnh Nghệ An. Rồi cứ nghĩ lũ lụt là chỉ nhờ thôi cho nên sinh tâm lý chủ quan, tôi lo nhất là chủ quan. Hôm nay thì lo nhất, tôi lo nhất là biến đổi khí hậu, tôi lo không khéo là Hưng Nhân sẽ bị mặn đấy.

H: Bây giờ lo nhất là bị ngập mặn đúng không ạ?

Đ: Đúng rồi đấy.

H: Thế trong những cái năm trước thì vấn đề ngập mặn ở đây như thế nào?

Đ: Ở đây những năm trước thì cũng ít, nhưng hôm nay ta phải khẳng định thế này, cái nguồn lợi thủy sản của Hưng Nhân, cái nơi nào có rươi là cái nơi đó ngập mặn. Bởi vì đặc sản mà. Bởi vì con rươi đặc điểm là nước lợ.

H: Tức là bây giờ anh đang lo là cái vấn đề xâm nhập mặn nó sẽ rộng ra? Tăng lên đúng không?

Đ: Vâng.

H: Tăng lên do biến đổi khí hậu?

Đ: Các cái lũ lụt thì tôi cũng lo.

H: Thế bây giờ cái vấn đề xâm nhập mặn nó diễn ra thì mình giải quyết như thế nào? Cái phương án của mình như thế nào?

Đ: Cái này thì xã cũng bắt lực thôi. Chỉ có tỉnh có làm các cái đập ngăn mặn thôi chứ xã thì nói thật là chịu, chỉ có chuyển đổi cây trồng thôi chứ nỗ được. Bởi vì có thể ruộng không cấy được thì có thể mình chuyển sang chăn nuôi.

H: Anh ơi, trong những năm vừa qua, bão lũ như thế thì người dân có thay đổi các cái thói quen, ví dụ như thay đổi về cây trồng hoặc là thay đổi về cái thói quen làm nhà không?

Đ: Chúng tôi khẳng định là đã sống ở cái vùng lũ thì trước tiên là phải chuyển đổi cơ cấu cây trồng để né tránh thiệt hại. Ví dụ như là cái mùa, cái vụ xuân đấy là chúng tôi phải đi trước 10 ngày, và chấp nhận được an toàn thì sẽ không năng suất cao. Và đến...

H: Vụ xuân là mình phải...

Đ: Đi trước huyện là vì lịch thời vụ của huyện vì họ tất cả đều nằm trong đồng, chúng tôi phải gia giống trước huyện 10 ngày. Cái thứ hai nữa là về vụ xuân

H: Gia giống trước huyện tức là trước các xã khác đấy hả?

Đ: Đấy, là vì họ trong đồng cả.

H: À, là mình phải tự làm.

Đ: Cái đó là chúng tôi phải dựa trên kinh nghiệm vụ xuân đấy. Cái thứ hai nữa là về hệ thu thì chúng tôi phải bắc mạ sớm, và chấp nhận cấy mạ già. Ví dụ họ cấy 1 cây, 2 cây nhưng mà mình chấp nhận cấy mà già, chấp nhận tốn giống, mạ già để bảo toàn. Và quan điểm của chúng tôi là cấy mạ già một tí và đưa các cái giống ngắn ngày, phải khẳng định để sản xuất vụ hè thu an toàn.

H: Để mình đảm bảo được cái...

Đ: Đấy, để được 2 mùa

H: Đảm bảo được thu hoạch đấy đúng không?

Đ: Thu hoạch được hai mùa. Chứ còn ta phải khẳng định thế này, nếu như một vụ xuân mà làm theo lịch mà già sử dụng thì nhân dân không đủ ăn. Cho nên lãnh đạo Hưng Nhân là phải chỉ đạo.

H: Nhưng mà mình vẫn phải xin với huyện?

Đ: Phải xin chứ, lịch chung của huyện, mình phải chấp nhận mình làm trước và những cái gì mình làm phải xin và phải được thống nhất thì mình mới làm bởi vì kinh nghiệm của ta là phải gì chứ bây giờ mình nói với huyện để huyện phải thống nhất.

H: Thế anh nói rằng cái vùng nào mà có con rươi chính là do có nước lợ và do xâm nhập mặn vào. Thế thì nhưng mà rươi lại bán được nhiều tiền thậm chí là còn hơn cả lúa và bây giờ Trung Quốc cũng thu mua rất nhiều thì cái phương án của mình như thế nào?

Đ: Trước tiên phải khẳng định như thế này, đối với xã Hưng Nhân là xã nông nghiệp hoàn toàn thì cũng chưa nghĩ đến nuôi trồng thủy sản đâu, cái đó là họa may đơn chí thôi, tức là ruộng nào mà ấy thì họ được chứ còn chưa có cái chuyện là phải nuôi trồng để mà ra cái con đó. Mà hôm nay là nó lên chỗ nào mình biết chỗ đó thôi, chưa phải là khoan nuôi.

Ms. Ánh: Cái con đó không nuôi được đúng không?

Đ: Không nuôi được.

H: Con đây nó không nuôi được thì ruộng nào nó vào thì vào thôi.

Đ: Bởi vì hoàn toàn phụ thuộc vào thiên nhiên, chứ còn nuôi được thì nói làm gì nữa.

H: Thế thì trong cái cuộc trao đổi anh Hoan cũng cho biết rất nhiều thông tin rất quý về chỉ đạo phòng chống lụt bão rồi những cái kinh nghiệm của các cụ ngày xưa trong việc phòng chống các thứ rồi là chỉ đạo cả cái việc sản xuất, lịch thời vụ cho nó phù hợp với tình hình. Không biết các chuyên gia Đan Mạch có hỏi gì không?

Đ: Trước tiên là tôi cũng không có nhiều thời gian, xin mời hỏi những câu hỏi lãnh đạo chưa chắc đã trả lời được thì tôi sẽ dành cho chuyên môn. Bởi vì làm lãnh đạo không thể giỏi hết tất cả các công việc được.

Mr.Ngà: Việc các trạm thủy lợi, thủy điện ở phía trên có thể xả lũ khi cần thiết thì có ảnh hưởng đến cái hạ lưu thì chúng tôi rất muốn biết được trong phạm vi sông Cả và sông Lam thì có bao nhiêu cái hồ chứa nước thủy lợi, thủy điện?

Đ: Thực ra cái này thì để tôi hiểu biết tất cả các thủy điện thì tôi không biết được. Cái quan trọng hơn là các chuyên gia sẽ điều tra. Nhưng trên sông Lam này thì tôi biết là có thủy điện Bản Vẽ là rất lớn và một số cái thủy điện khác nữa, còn những cái nhỏ thì tôi không nói. Tôi chỉ nhớ là thủy điện Bản Vẽ rất là lớn mà nếu như xả lũ thì tôi chắc chắn là dưới này ngập hết. Mà vừa rồi có 2 cái đập tích nước ở Thanh Chương vỡ thì Hưng Nhân cũng trở thành cái người bị ngập lụt.

Mr.Ngà: Vỡ hay là tháo?

Đ: Không, vỡ. Tức là hai đập để tích nước. Và từ khi có thủy điện Bản Vẽ đến giờ là chúng tôi bị ngập mặn đấy. Bởi vì ngày xưa nước nó lưu thông chứ còn hôm nay Hưng Nhân bị ngập mặn là do Bản Vẽ đấy.

Mr. Ngà: Tức là có một số hồ trên sông.

H: Tức là từ khi có cái Bản Vẽ.

Đ: Là biến đổi khí hậu đấy.

Mr. Ngà: ông ấy hỏi là với cái kinh nghiệm và việc xây dựng các đập thủy điện, thủy lợi thì có cảm nhận rằng số lần trận lụt nó tăng lên hay giảm đi so với trước đây và cái ảnh hưởng của mình ở dưới này sau khi có những con đập đấy thì nó mạnh hơn hay vẫn như thế?

Đ: Tôi cũng khẳng định về cái tính toán về làm các cái đập thủy điện là do các nhà khoa học. Còn về tác dụng thì chúng tôi khẳng định thế này từ khi xây thủy điện Bản Vẽ thì chúng tôi vẫn ít lụt hơn. Nhưng mà cái nguy cơ lũ lớn lại là một trong những cái thường trực cho chúng tôi bởi vì khi mưa lớn xảy ra thì các cái đập và các nhà máy thủy điện phải xả lũ mà vùng hạ lưu như chúng tôi là phải gánh chịu, mặc dù cái lợi ích đó là ít bị lũ nhỏ nhưng mà lũ lớn thì thường trực. Hiện nay chúng tôi cũng đang lo lắng một cái đó là bị xâm nhập mặn vào vụ hè thu bởi vì thủy điện trên đó là nó tích nước.

H: Anh ấy nói rằng từ khi có thủy điện Bản Vẽ thì nước mặn xâm nhập vào và mới có rươi.

Đ: Một năm là cũng phải vài tấn rươi đấy. Bây giờ em có một cuộc họp và em phải đi bây giờ.

H: Cảm ơn anh.

Kết thúc